

a Kalligram-toronyban

Grendel Lajos Pozsony fölött

Egy kis szobácskában ülve láttam őt gyakran, amely eredetileg talán spájként, talán pici konyhaként szolgált egy bérház emeleti lakásában Pozsony hangos utcája fölött, ahol máig a Kalligram kiadó szerkesztősége székel.

Grendel a 90-es években egy írógép előtt ült, és egyik regényét a másik után írta bele, hogy aztán a Kalligram égisze alatt adja ki. Csodálattal töltött el ez a képesség, ahogy a mozgalmas szerkesztőségi folyosóra nyitott ajtó mellett és a város forgalmi ütéreinek zajával az ablak alatt összpontosítani tudott.

A neve a szlovák főváros szerény irodalmi életében jól csengett.

Miben rejtett a hozadéka a szlovák irodalmi kontextus számára? Mivel tudta felkelteni a fiatal szlovák prózáírók érdeklődését, akik mesterüknek tartották? Hogyan válhatott egy szlovákiai magyar szerző ilyen jelentőségűvé a szlovák közegben?

Ezeket a kérdéseket már akkor feltettem magamnak, és ösztönösen arra jutottam, hogy Grendel Lajos a korszak bezártságának kínált fel a világirodalmi narratív trendekre nyíló kilátást, átértékelt valamit, ami többet jelentett pusztán szövegtechnikai vagy narratív kísérleteknél. Csupán később, a magyar irodalom szlovákra fordítása során fogalmazódott meg bennem néhány észrevétel, amely a szerző szlovák irodalmi és szélesebb kulturális hatására is vonatkozik.

A szlovák fordítások létrejöttének háttere és fogadtatása

Grendelnek a történelemre és az aktuális eseményekre egyaránt reflektáló szövegeiben az *Éleslövészettől* (1981, szlovák fordítás: 1985) egészen a *Mátyás király New Hontban* (2005, szl. 2005) c. regényéig a közép-európai térség jól ismert helyzeteivel és szereplőivel találkozunk, elvesztett egyensúlyuk és biztonságuk keresésével, valamint az individuális emberi lét értelmére és szabadságának lehetőségeire vonatkozó kérdésekkel.

Éleslövészettől (1981), *Galeri* (1982), *Áttételek* (1985) című munkái magyarul a 80-as évek elején jelentek meg. Abban az időben születtek, amely Szlovákiában a husáki „sötét korszakot” jelentette, s amely nem engedett teret a gondolkodás, irodalom újabb irányzatainak vagy a posztmodern esztétika elveinek az áttörésére, mint ahogy azt a kádári „gulyáskommunizmus” tette.¹ Az újabb irodalmi eljárások és a műfaji lehetőségek iránti nyitottság, szabad kísérletezés a szlovák irodalom számára óriási jelentőséggel bírt, és a szlovák irodalmi kontextusban Grendel szövegei révén egyfajta jelenésként hatott.

A szlovák prózában a posztmodern inkább intuitív módon érvényesült (Tatarka, Sloboda), vagy

mint Mitana esetében (*Koniec hry – A játék vége*) a pszichológiai és posztmodern regény közötti átmenet formájában², illetve a szlovák naturizmusra kötő mágikus realista megoldások által (Jaroš), viszont a posztmodern irodalomtudomány alaposabb elméleti háttere és kritikai értelmezése nélkül – szemben a magyar irodalommal, ahol a posztmodern eljárások elterjedését erős irodalomtudományi és filozófiai háttér is alátámasztotta.

A 80-as évek elejétől azonban Szlovákiában is nőtt azoknak az írásoknak a száma, amelyek posztmodern jegyeket mutattak. Közéjük tartoztak például a disszidens Dominik Tatarka nem hivatalosan publikált szövegei, a *Písačky* (1976, Irományok) vagy a *Sám proti noci* (1984, Egyedül az éjszaka ellen), amelyeket „a cenzurázatlan önéletrajziség perspektívája, a nagy történelmen és az ideológián kívül álló ember tematizálása, a többműfajúság, az ellenirodalmi beszédmód”³, történetnélküliség és a klasszikus formákkal szembeni rezignáltság jellemez. Az uralkodó szocialista realizmussal nyílt vitát kezdeményeztek Rudolf Sloboda *Rozum* (1983, Ész) és Pavel Vilikovský *Eskalácia citu* (1989, Érzelem-eszkáláció) illetve *Večne je zelený...* (1989, *Az élet örökzöld hátságlova*, magyarul: 1999) című szövegei is. Ezek közé a művek közé lépett Grendel Lajos *Odtienené oblomky* c. szlovák kötete, amely első három regényét tartalmazza (1985, *Árnyalt töredékek: Éleslövészettől – Ostrá strelba, Galeri – Odkundesi, Áttételek – Odvodeniny*) és az *Obsažná batožina* (1989, *Bőröndök tartalma*) című elbeszéléskötete.

Grendel szövegeinek a szlovák irodalomba való tagozódásában természetesen nagy szerepe van az író szlovák „udvari” fordítójának, Karol Wlachovskynak. Grendel volt az első (és ezidáig egyetlen) magyar szerző, akinek a munkásságát a Szlovák Írók Szövetségének Díjával (1985) és legutóbb a Ján Johanides-díjjal (2014) ismerték el. A trilógiá-á összekapcsolt regénykötet szlovák fordításáért pedig Karol Wlachovský megkapta a Szlovák Irodalmi Alaptól az év legjobb fordításának ítelt Ján Hollý-díjat. A trilógiáról viták zajlottak az irodalmi folyóiratokban, szó szerint felkavarta az irodalom állóvizét. Grendel ettől a pillanattól kezdve rendszeresen idézett szerzővé vált, újabb írásait a fiatal szlovák prózáírók éles figyelemmel kísérték. Szlovák kontextusban többé nem lehetett megkerülni.

Multikulturális régió

Talált-e vajon a szlovák irodalom az új narratív stratégiákon túl Grendel szövegeiben olyan értékeket is, amelyek nem csak a magyar kulturális identitásra vonatkoztak?

GRENDL Lajos
Éleslövészettől – nem(zetiségi) antiregény
Madách, 1981
Kalligram, 1998
fapadoskönyv.hu, 2009

Galeri
Madách, 1982
Kalligram, 1998
fapadoskönyv.hu, 2009

Áttételek
Madách, 1985
Kalligram, 1999
fapadoskönyv.hu, 2009

És eljön az Óország
Kalligram, 1997, 2003
fapadoskönyv.hu, 2011

Szakitások
Madách, 1989
Kalligram, 1999
fapadoskönyv.hu, 2009

Thészeusz és a fekete özvegy
Madách, 1991
Kalligram, 2000
fapadoskönyv.hu, 2011

Einstein harangjai
Kalligram, 1992, 2000

Tömegsír
Kalligram, 1999, 2006

Nálunk, New Hontban
Kalligram, 2001

Mátyás király New Hontban
Kalligram, 2005
fapadoskönyv.hu, 2009

Szép históriák
Kalligram, 2001

A szabadság szomorúsága
Kalligram, 2003

A kutya fája
Mintabolt, 2006

Négy hét az élet
Kalligram, 2011

Grendel főleg az *Éleslövészettől*, *Galeri*, *Áttételek* című első regényeiben alkalmazott töredékességgel, sajátos elbeszélésmódjával és formai megoldásaival a „nagy elbeszélések” minden változatának működőképességét kérdőjelezi meg. Ezzel közvetlenül azokat az ideológiákat is relativizálja, amelyek a nemzeti identitások homogenizálására törekednek, hiszen az etnikai homogenizálásra irányuló ideológiák is a „grand récits” formái. A *Galeri* elemzése során ezzel kapcsolatban Görözdí Judit megállapítja, hogy „a magyar nemzet dicső múltjára vonatkozó elgondolásokat, amelynek verziói máig élők [...], Grendel egyáltalán nem ismeri el. Ignorálja őket csakúgy, mint minden „nagy” narratívát, amely megbízható fundamentumát képezhetné bármilyen nemzeti, etnikai, vallási, politikai vagy történelmi identitásnak.”⁴

Szövegei nem egymástól elhatárolt és különálló kultúrákat jelenítenek meg, lényegük a történetileg multikulturális és multietnikus régió sajátosságának ábrázolásában rejlik. Ezzel a mikszáthi hagyományokra épít. Mikszáth műveiben rendszeresen fordulnak elő szlovák identitású szereplők mint annak a régióknak a képviselői, amelyben a történet játszódik. Grendel Mikszáthra a megnyilatkozás stílusával, nyelve egyszerűségével és anekdotikus történetmesélésével is köt – amint erre Németh Zoltán felhívja a figyelmet a *Nálunk, New Hontban* című regény kapcsán.⁵

Grendel esetében nem tekinthetünk el arról, hogy a szerző két kultúrában való jelenléte prózáin és paratextusain keresztül a homogén etnikai szempontból értett kulturális identitásra vonatkozó

Távol a szerelem
Kalligram, 2012

Az utolsó reggelen
Kalligram, 2013

Utazás a semmi felé
Kalligram, 2014

Hazám.
Abszurdisztán
Kalligram, 1998
fapadoskönyv.hu,
2009

A tények mágiája
Mészöly Miklós
időskori prózája
Kalligram, 2002

A modern magyar
irodalom története
Magyar líra és epika
a 20. században
Kalligram, 2010

OLASZ Sándor
„Mitoszok és illúziók
nélkül
Grendel Lajos
modernizációs
fordulata”
Tiszatáj, 1996. 1.

kételkedő kérdéseket is felvet. Ezek részben a közös történelem értelmezésének átértékelésére, részben a kisebbségi identitás vagy egyáltalán a kulturális identitás problémakörére irányulnak.

És a szlovák kulturális identitás?

Ha a kultúra a legszélesebb jelentésben az emberi tapasztalat, értelem és érzelem alapján kidolgozott formája a létezésnek, akkor a kulturális identitást úgy határozhatjuk meg, mint „viszonyulások, beidegződések, hagyományok, értelmezések és önértelmezések, gondolkodás-, érzés-, viselkedésmódok (viselkedési minták) összességét, amelyek bizonyos közösséget jellemeznek, és így vagy úgy annak kollektív – ha nem is mindig eredeti, de valamiképpen mindig alkotó módon adaptált – termékét képviselik.”⁶ A kulturális identitás, ahogy Emil Višňovský meghatározta, értelmezést és önértelmezést is magába foglal, amit tágabban a művészetre mint olyanra is vonatkoztathatunk. Višňovský nézetét Stuart Hall kultúrteoretikus és szociológus is megerősíti. Szerinte Európában nem létezik olyan nemzet, amelyik kizárólag egyetlen kultúrából és egyetlen etnikumból állna, minden modern nemzet kulturális hibrid.⁷ Hall kutatásai aláássák az egységes kulturális identitásról szóló elképzeléseket. Valamennyi kulturális identitás, különösen a soketnikumú államalakzatok (mint amelyen a történelmi Magyarország) területén létrejöttek, a másságok különféle hatásait olvasztotta magába.

Ebből következik, hogy a szlovák kulturális identitás (más közép-európai nemzetek kulturális identitásához hasonlóan) nem homogén, annak ellenére, hogy ez a jegye kevésbé reflektált. A multietnikus Szlovákiának régióként való felfogása, valamint e térség kiszolgáltatottsága a kolonizációs pozíciók folytonos változásának a történelem során lehetőséget ad arra, hogy Szlovákia kulturális identitására mint hibrid, illetve multikulturális identitásra tekintsünk. Az ilyen hatásokat a térségben születő irodalmi műveken is követni lehet. És különösen érdekes, az etnikailag homogénizált értelmezéseken túlmutató gesztusok jellemzik a „kulturák határvidékén” való létet tematizáló szerző, Grendel Lajos műveit.

A kulturák határvidékén való lét az egyik kontextusból a másikba: a magyar irodalomból a szlovákba történő fordítás sajátosságának a kérdését is felveti. Grendel írásainak a többsége ugyanis a szlovák történelemről és a régióhoz kötődő szlovák kulturális identitás további elemeiről szóló információkat is hordoz. A magyar-szlovák fordítások kontextusában (pl. Závada Pál vagy Esterházy Péter művei esetében) a fordítás gyakran a közös történelem interpretációját is jelenti, aktív hozzáállást, gesztust, a kulturális identitás észlelését. A régió történelmére vonatkozó kérdések artikulálását is magába foglalja, valamint a térség kulturális identitásának az értelmezését.

A régió multietnikus kulturális identitása Grendel szövegeiben érzékletesen megmutatkozik többek között a földrajzi vagy személynevek használatában. Az *Éleslövészet*ben például az utca- és városnevek (Párkány, Fučík utca, Őrhegy utca, Lisenkó utca, Bél Mátyás utca, Munkás

utca, Mártírok tere, stb.) Dél-Szlovákia konkrét multietnikus közegét idézik fel, amely történelmileg is be van ültetve a szöveg szocialista jelenébe, ahol az esetleges utcanévadóknak az ideológiai szűrőn is át kellett jutniuk. A szereplők neve szintén nyújt információt a szöveg identitásáról: Ladányi Rezső, Moravcsik, Vitkovics Antal, Bottka, Pavlovics Béla, Oswald Lajos, Anton Lichner, Dokupil, Mízsenyi, stb. Ezekről a példaktól függetlenül az *Éleslövészet*ben erős a multietnikus régió implicit jelenléte is, amely itt háttérként szerepel a csehszlovák állam keretében újonnan létrejött magyar kisebbség önazonosság- és pozíciókeresésének a bemutatásához (a regény alcíme: *kisebbségi (anti)regény*), és a multietnikus térség identitásának összetettségét is kifejezi. Grendel későbbi műveiben ezt az implicit jelleget a régió többségi etnikumának kulturális identitására történő explicit utalások váltják fel, ami ily módon a szöveg háttéréként és inspirációjaként is szolgál, és a szöveg háttérét a hibrid identitás felé mozdítja el.

A hibrid identitás egyéb formái

A *Tömegsír* (1999, szl. 2006), a *Nálunk, New Honiban* (2001, szl. 2002) és a *Mátyás király New Honiban* (2005, szl. 2005) című regényeiben Grendel már tudatosan és explicit módon fordul a szlovák kulturális identitás kontextusa felé. Közvetlenül hivatkozik annak jegyeire, történelmi alakjaira, valamint a szereplők és a környezet hibrid identitására is (Jánošík, Slánsky, Novobuy, Aranyfácán – Zlatý bažant, szlovák-magyar kétnyelvűség, Pozsony mint az 1989-et követő szlovákiai társadalmi-politikai változások színtere, stb.), amivel úgy dolgozik, mint a szöveg egyenértékű motívumaival: nem is emeli ki, nem is nyomja el őket. Ez a szerzői gesztus jelentőséggel bír: a szöveg multietnikus közegének és hibrid identitásának a visszatükrözésére irányul. A hibrid identitás némelyik szereplőt is jellemzi (pl. Schiller/Šiler, Mátyás király), bár ezt a szöveg nem tárgyalja, ugyanolyan természetességgel szerepel benne, mint a figurák tudatát, s így identitását is formáló hibrid környezet. Mintha a szerző eleve számolna a szlovák olvasóval és befogadóival közeggel.

Grendel korai műveiben (amelyek közül itt az *Éleslövészet*et emelem ki) a térség hibriditásának a tükrözése nem megy el a szöveg szlovák címzettjének megszólításáig, a szlovák kontextusra való konkrét utalásokig. A regény a multietnikus, hibrid identitást a régió, környezet szintjén tematizálja, ahol a történet játszódik. Ilyen értelemben a régió hibriditására vonatkozó értelmezés egyfajta pozíciókeresését fejezi ki, amelynek a hangsúlyja a magyar kisebbség „túlélésére” helyeződik.

A térség kulturális identitásának eltérő felfogását találjuk az ún. „newhonti trilógia” fentebb felsorolt regényeiben. Például a *Nálunk, New Honiban* a második világháborútól a jelenig lezajlott történelmi eseményekről szóló anekdoták sorozata. A huszadik század történelmének neuralgikus pontjaira és a szlovák-magyar kapcsolatokra vetett szerzői tekintet ironikus szemléletű „kezelési útmutatót” kínál, amely felülnézetből látatja

a – régió folyamatos frusztrációit okozó – történelmi situációkat és határköveket.

A humor katarzisa

A hatalmi erőviszonyok a Kárpát-medencében gyakran változtak. A kultúrák közötti kapcsolatot bonyolították a lakosság-áttelepítésből és a politikai határok változásaiból eredő hirtelen etnikai (kisebbségi-többségi) arányváltozások, ami újabb kolonizációs viszonyokat teremtett. Szamosi Gertrúd ebből a nézetből vezeti le, hogy a közép-európai történelem szerencsétlen módon bővelkedik az értelmezési hálókból, amelyek gyakran a – hibrid kulturális identitások létrejöttét is indító – kölcsönös kolonizációkból szövednek.⁸

Németh Zoltán Grendel *Nálunk, New Honiban* című regényével kapcsolatban írja, hogy a szöveg véleménye szerint a magyar kisebbség huszadik századi közép-európai kolonizálásáról szól, ami tág összefüggéseket nyújt ennek a posztkoloniális térnek az értelmezésére.⁹ De ugyanez a Grendel-szöveg a kolonizációs történelemmel terhelt multietnikus térség gondjaira is kínál valamiféle megoldást. Amit a közös történelem és a konkrét személyes tapasztalatok értelmezésének ironikus, sőt szarkasztikus szemlélete képvisel. A népi anekdoták műfaja segítségével Grendel a közös traumák interpretációjához mutat utat. Pátosz és önsajnálattal hívja fel a figyelmet a szlovák és a magyar nemzet együttélésének problematikuságára, olyan beszédmóddal, amely mindkét fél számára elfogadható, nem vádol, hanem az anekdotikus helyzet segítségével a humor/nevetés katarziszt kényszeríti ki.

Németh a regénynek azt a jelenetét hozza például fel a „nyelvi imperializmusra”, amelyben 1948-49-ben az akcióbizottság képviselői a szlovák nyelvhasználatot ellenőrzik. A bolti jelenetben egyértelmű a lakosok nemzetiségtől független öszszefogása a hatalom képviselőivel szemben.

„– Ako sa máš, Margitka? – kérdezte.

Prajem, Mariska – mondta a megszólított kisse elfogódottan, mert rögtön feltűnt neki, hogy az üzletben tébláboló bárom férfi igencsak hegyezi a fülét.

A čo praješ, Margitka?

Košela, gatyá, bugyi, kombiné – felelte a vevő. Peres?

Neviem – felelte a megszeppent asszony. – Nemám doma... izé... szappan.

Mydlo chceš?

Nie, Mariška – mondta a megrémült, fejkenődő néni. – Mydlo mám. Szappan nemám.

Szappan je mydlo, Margitka.

Dobre, daj, Mariska... A ja už nepoviem. Nič nepoviem.”¹⁰

A három ellenőr a politikai hatalmat képviseli, ők a „nyelvi imperializmust” érvényesítő kolonizátorok, akik azonban nevetségessé és kiszolgáltatottá válnak az etnikailag különböző identitások hétköznapi, problémamentes együttélésével szemben. A következő, kocsmában játszódó jelenet folytatja a politikai hatalom igyekezetének kigúnyolását:

„Kisvártatva az egyik tanfelügyelő, a fiatalabbik és energikusabb, odaintette a pincért, és számonkérően ráfördmedt:

Miért ballgat itt mindenki?

A szebb napokat is látott, őszülő-kopaszodó pincér azonban nem ijedt meg a bepiciáskodó tanfelügyelőtől.

Magyar ember délelőtt keveset beszél – mondta bidegvérrel, és ezzel csak olajat öntött a tűzre.

Maguk nem magyar emberek, hanem szlovákok – pattogott tovább a tanfelügyelő.

Szlovák ember sem beszél délelőtt – felelte nagy nyugalommal a pincér.

Honnan veszi ezt a számarágót? – sietett társa segítségére a másik tanfelügyelő.

A pincér kivárt egy kicsit, aztán színpadias mozdulattal körbement.

Láthatja, kérem! Csupa szlovák, és mind ballgat.¹¹

A jelenetben az egyik kolonizációs törekvés érvényesítése bontakozik ki, azonban ebben a geopolitikai térségben ezek váltották egymást, és a multietnikus együttélés bonyolultságának is okai voltak. Az idézett szituáció tapasztalatát általánosítani is lehet, hatályát időben visszacsúsztatni és kiterjeszteni az ellenkező nyomatékú erőviszonyokra és a kolonizációs praktikák ellenkező

irányára – ugyanebben a régióban, ugyanezen etnikumok között.

Grendel számára a történelmileg multietnikus régió adottságai olyan anyagul szolgálnak, amely ösztönzőleg hat prózai munkáira. A multietnikus közeg adta konfliktusokhoz való kreatív hozzáállásával szövegei kulturális identitásának tágítását éri el. És a szlovák olvasó neki köszönhetően is egy nyitottabban értett kulturális identitáshoz fér hozzá, s ez a történelmileg multietnikus régió identitása.

A szerző a kis szobácskában ül, évről évre újabb és újabb regényeket ír.

A szobája nem elefántcsontból való torony. Egy kis helyiség Pozsony lármás utcája fölött, ahol a magyar irodalmi hagyomány képviselői találkoznak, hogy egy asztal mellett szórakozzanak szlovák kollégáikkal. Az ajtó mögül poharak koccanását és hangos nevetést hallani.

GÖRÖZDI JUDIT FORDÍTÁSA

¹ Tózsér Árpád: *Hranice literatúry*. Edícia dialógy, Bratislava: KI MR – Kalligram, 1998, 63.

² Zajac P. – Jenčíková E.: *Situácia súčasnej slovenskej literatúry*. In: *Slovenské pohľady*, 105, 1989/2, 48.

³ V. ö. Marčok, Viliam és kol.: *Dejiny slovenskej literatúry III*. Bratislava: LIC, 2004, 242.

⁴ Görözdí Judit: *Strategie identifikacji narodowej w prozie węgierskiego pisarza ze Slowacji – Lajosa Grendela*. In J. Goszczyńska (ed.): *Procesy autoidentyfikacji na obszarze kultur śródkiowoeuropejskich po roku 1918*. Warszawa: ISZP UW, 2008, s. 147-156, idézet: 151.

⁵ „Grendel főleg a mikszáthi hagyományt igyekszik hasznosítani. Mikszáth neve a regényben olyan kód, amelynek megfejtéséhez az egész szöveg szükséges. Maga a név feltűnik már az említett paratextusban is, mint New Hont égi patrónusa... A Mikszáth névhez azonban több, gyakran titkos úton-módon is eljuthatunk magában a szövegben. Ilyen út a már említett anekdotikus szerkesztés, amely az egész regény során Mikszáthot idézi, és kétszeresen ilyen az az anekdota, amelynek Mikszáth a szereplője, s amelyből kiderül, hogy Mikszáth csak valami fatális véletlen folytán nem született New Hontban. Németh Zoltán.: *A terep/munka kellemetlenségei*. In: *A bevégezhetetlen feladat. Bevezetés a „szlovákiai magyar” irodalom olvasásába*. Dunaszerdahely: NAP Kiadó, 2005, 79.

⁶ Višňovský, E.: *„Ludská prirodzenosť” a kultúrna identita*, Bratislava: KVS BK SAV. < http://www.nepocujuci.sk/prispevky/vishnovsky_indentita.pdf > [2014.07.25]

⁷ Hall, Stuart: *A kulturális identitásról*. In: Feischmidt M. (szerk.): *Multikulturalizmus*. Budapest: Osiris, 1997, 61-75.

⁸ Szamosi Gertrúd: *A posztkolonializálás*. In *Helikon*, 42, 1996/4, 424.

⁹ Németh Zoltán: *l. m.*, 80.

¹⁰ Grendel Lajos: *Nálunk, New Hontban*. Pozsony: Kalligram, 2001, 55.

¹¹ *Uo.*, 56.

Michal Habaj

Levél a fejlesztőnek

tisztelt befektető,

abogy magad is rájöhettél, ebben a borítékban egy levél van, és nem egy töltény.

mivel nincs fegyverviselési engedélyem, az ilyen gesztusoknak csak szimbolikus jelentősége lenne.

viszont én a cselekvés híve vagyok, ha lehet, az egyenes cselekvésé, csakúgy, mint te, aki megkeseríti az életünket.

az enyémet, a polgártársaimét, a városunkét.

ezért felszólítalak az építési munkálatok azonnali beszüntetésére az alsókolibai rezidencia-projekten.

ellenkező esetben a legrosszabbakra számíthatasz:

a fogalmak és a valóság értelmezésében történő finom elcsúszásokra:

nyugalom, fájdalom, élet, halál.

költői projektem hajnalban, az első madarak énekével fog megszólalni, még az előtt, hogy megmozdulnak a daruk, lesújtanak a kalapácsok, felsikoltanak a maró- és fűrőgépek.

kéretik kikeresni a gugliban az alábbi neveket: Villon, Byron, Baudelaire, Rimbaud, Lautréamont, Whitman, Marinetti, Majakovszkij, Tzara, Breton,

Habaj

ugye most már tudod, mire gondolok, amikor a relativitásról a jóról és a rosszról szeretetről és gyűlöletről életről és halálról beszélek.

látmi akarom az igazság felismerésétől kitágult pupillád, csak egy pillanat, de örökké fog tartani.

ez a költészet kiváltsága:

ellentétben a te betonépítkezéseiddel, soba nem veszít el szem elől, figyel, mint egy ragadozó madár, míg le nem vadássza a zsákmányt.

soba többé nem leszel biztonságban a verstől, amely neked íródott.

nem éled túl ezt a verset, az épületed nem éli túl ezt a verset, a neved be fogja lepni a por.

ez a vers meg fog találni téged, élve vagy halva, a Babamákon vagy Cipruson, akár csődbe jutsz akár nem.

de ne félj, az ítélet és a jóslat ideje csak jóval azután teljesedik majd be, abogy a daruk utójára elfordítják hosszú nyakukat, a marógépek eléneklék a rekviumet, a kalapácsok az utolsó szöveget is beverik a koporsóba.

én itt a billentyűzettel játszom, amíg te keményen dolgozol.

kezdetben volt a szó: kurvaanyád, a végén lett a vers, köszönöm az inspirációt, ó befektető, ó fejlesztő, múzsza.

isten útjai kifürkésztetelnek, én mondtam neked: a jó és a rossz fogalma relatív.

és ez a vers? az isteni tudat kifejezése, az univerzális bölcsességé, a világűr központi intelligenciájáé, most a dübömet kövezi ki, holnap majd a te alázatodat, mikor reggel felkelsz, szétszotod a vagytonod, belépsz egy kolostorba, imával az ajkaidon, boldogan parolázol az örökkévalósággal.

most már tudod, hogy figyelmeztetni akartalak:

ugyanolyan Buddha vagy, mint én.

már láthatod: befektető vagy, múzsza vagy, buddha vagy.

és mindezért az én versemnek jár köszönet.

de most halott vagy, és csak az marad, hogy újra megszüless.

a reménytelenség bárdjával követlek, óvakodj a rezidenciák festményeitől, a szép nőktől, a drága alkoholtól, ellenkezőleg, vedd a tekinteted erre a versre, ajtóit teljesen ki vannak tárva, elég csak bemenni, és legrani az utolsó emeletről.

gyere, betakarlak egy fehére lepedővel, egy fehére papírlappal a verssel, amely idehozott.

véres befektetés volt, méltó a megváltásra.

GYÖRGY NORBERT FORDÍTÁSA